

Handläggare
Elisabeth Forsberg Uvemo
Telefon: 08-50833010

Till
Utbildningsnämnden
2016-02-04

Mer tid för kunskap - förskoleklass, förlängd skolplikt och lovskola

Svar på remiss av från kommunstyrelsen, dnr. 001814/2015.

Förvaltningens förslag till beslut

1. Utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Tony Mufic
Utbildningsdirektör

Jan Holmqvist
Gymnasiedirektör

Inger Pripp
Grundskoledirektör

Sammanfattning

Utbildningsnämnden har på remiss från kommunstyrelsen fått utredningen Mer tid för kunskap-förskoleklass, förlängd skolplikt och lovskola (SOU 2015:81).

I ärendet föreslås att förskoleklassen ska bli obligatorisk men kvarstå som en egen skolform, att skolplikten ska förlängas med högst ett år för elever som inte har uppnått behörighet till ett nationellt yrkesprogram samt att det ska bli obligatoriskt för huvudmannen att erbjuda undervisning i lovskola för elever i årskurs 8 och 9 som riskerar att inte uppnå kunskapskraven.

Förvaltningen ställer sig positiv till samtliga förslag.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom grundskoleavdelningen i samverkan med gymnasieavdelningen.

Bakgrund/Ärendet

Till utbildningsnämnden har kommit begäran om remissvar från kommunstyrelsen om Remiss av Mer tid för kunskap-förskoleklass, förlängd skolplikt och lovskola (SOU 2015:81).

Regeringen beslutade den 6 mars 2014 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att utreda hur en tioårig grundskola med skolstart vid sex års ålder lämpligast skulle kunna införas. Utredaren skulle också utreda och föreslå hur en förlängning av skolplikten med ett år för elever som inte når behörighet till gymnasieskolans nationella program kunde utformas och införas. Slutligen skulle utredaren överväga om en obligatorisk sommarskola för samma målgrupp och för elever i årskurs 8 som riskerar att inte nå kunskapskraven skulle vara obligatorisk även för eleverna.

Obligatorisk förskoleklass eller sexårsklass i grundskolan

Utredningen föreslår att obligatorisk förskoleklass med skolplikt ska införas eftersom en modell med en sexårsklass inom grundskolan bryter mot skollagens struktur genom att det krävs så många undantag från det som är grundskolans kärna: ämnen, timplan, kursplaner och kunskapskrav. Förslaget innebär att undervisning ska som idag omfatta minst 525 timmar under ett läsår. Obligatorisk förskoleklass föreslås träda i kraft den 1 juli 2017 och ska genomföras från och med höstterminen 2017, alltså läsåret 2017/18.

Förlängd skolplikt

Utredningen föreslår att en elev som inte har uppnått behörighet till ett nationellt yrkesprogram i gymnasieskolan efter att ha avslutat högsta årskursen i grundskolan ska ha förlängd skolplikt under högst ett läsår. Den förlängda skolplikten ska kunna fullgöras inom ett introduktionsprogram i gymnasieskolan eller grundskolan.

Den förlängda skolplikten ska omfatta de åtta ämnen som behövs för att antas till ett nationellt yrkesprogram. De elever som vill bli behöriga till ett högskoleförberedande program ska få möjlighet att komplettera ytterligare ämnen.

Lovskola

Utredningen föreslår att det ska vara obligatoriskt för huvudmannen att erbjuda undervisning i lovskola för elever i årskurs 9 som riskerar att inte nå kunskapskraven eller har gått ut årskurs 9 och inte blivit behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan. Vidare föreslår utredningen att lovskola också ska erbjudas elever i

årskurs 8 som inte uppnår kunskapskraven och därmed riskerar att inte bli behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen redovisar sina samlade synpunkter under respektive område:

A. Obligatorisk förskoleklass eller sexårsklass i grundskolan – två alternativ till utbildning för sexåringar

3.6 Alternativ 1: Förskoleklassen blir obligatorisk

Förslag: Förskoleklassen ska bli obligatorisk för alla sexåringar. Eleverna ska ha skolplikt. Syfte, uppdrag, innehåll och behörighetsbestämmelser kvarstår oförändrade. Undervisningen ska som i dag omfatta minst 525 timmar under ett läsår, som består av en hösttermin och en vårtermin.

3.6.2 Förskoleklassen i fristående skolor

Förslag: Enskilda huvudmän, som är godkända för förskoleklass, ska med automatik få anordna obligatorisk förskoleklass, där eleverna har skolplikt.

3.6.3 Skolmåltider och skolskjuts

Förslag: Huvudmannen ska erbjuda elever i förskoleklassen kostnadsfria näringsriktiga skolmåltider. Eleverna i förskoleklassen ska ha rätt till kostnadsfri skolskjuts på samma villkor som grundskoleelever.

3.7 Sexåringar som börjar i årskurs 1 i grundskolan

Förslag: En sexåring ska på föräldrarnas önskemål kunna få börja i grundskolans årskurs 1, men eleven ska till skillnad mot i dag ha skolplikt. Rektorn ska göra en bedömning av elevens förutsättningar och fatta beslut om skolstart.

3.8 Sjuåringar, åttaåringar och femåringar

Förslag: Om det finns särskilda skäl får barnet börja fullgöra sin skolplikt först vid 7 års ålder. Ett barn som får uppskjuten skolplikt kan få gå kvar i förskolan. En sjuåring kan på vårdnadshavarens önskemål få gå i förskoleklassen ytterligare ett läsår, om det finns särskilda skäl, och börja i årskurs 1 först vid 8 års ålder. Femåringar ska inte få börja i förskoleklassen.

3.9.2 Specialskolan

Förslag: En sexåring ska kunna fullgöra det första året av skolplikten i förskoleklassen vid en skolenhet med specialskola

3.9.3 Sameskolan

Förslag: En sexåring ska kunna fullgöra det första året av skolplikten i förskoleklassen vid en skolenhet med sameskola.

3.10 Alternativ 2: Sexårsklassen blir ett obligatoriskt första år för sexåringar i grundskolan

Bedömning: Sexårsklassen blir ett obligatoriskt första år för sexåringar i grundskolan. Eleverna får skolplikt. Syfte, uppdrag, innehåll och behörighetsbestämmelser kvarstår oförändrade som i förskoleklassen. Undervisningen bedrivs som i dag minst 525 timmar under ett läsår, som består av en hösttermin och en vårtermin.

3.10.1 Sexårsklassen i fristående skolor

Bedömning: Enskilda huvudmän som är godkända för förskoleklassen och grundskola med årskurs 1 och uppåt ska med automatik få anordna sexårsklassen i grundskolan. För en enskild huvudman som är godkänd för grundskola men inte har förskoleklass ska godkännandet även anses omfatta sexårsklass. Fristående förskoleklass utan anknytning till grundskola kommer att upphöra.

3.13 Utredningens samlade bedömning

Bedömning: Utredningen förordar att alternativ 1, obligatorisk förskoleklass med skolplikt, ska införas. Alternativ 2 med sexårsklassen framstår som en olämplig lösning.

3.14 Genomförandet av obligatorisk förskoleklass alternativt sexårsklass i grundskolan

Förslag: Bestämmelserna om skolplikt för sexåringar föreslås träda i kraft den 1 juli 2017. Den obligatoriska förskoleklassen (alternativt sexårsklassen) startar höstterminen 2017, alltså läsåret 2017/18.

Finansieringsmodell och ekonomiska konsekvenser enligt förslaget

Eftersom obligatorisk förskoleklass (alternativt sexårsklass i grundskolan) innebär ett ökat åtagande för kommunerna ska finansieringsprincipen tillämpas. Det innebär att anslaget för kommunalekonomisk utjämning ska höjas. Huvudmännen kommer att få ökade kostnader, eftersom fler elever än i dag kommer att delta i verksamheten. Likaså kommer de skärpta bestämmelserna om skolmåltider och skolskjutsar att medföra ökade kostnader för huvudmännen.

Förvaltningens samlade synpunkter avseende 3.6-3.14

Enligt direktiven till utredaren ska förskoleklassens syfte, uppdrag och innehåll kvarstå oförändrade jämfört med idag i båda alternativen som utretts. Förvaltningen ställer sig positiv till

utredningens samlade bedömning att föreskoleklassen blir obligatorisk men kvarstår som en egen skolform. På sikt kan kanske detta ses över för att förskoleklassen ska kunna bli en integrerad del av grundskolan.

B. Förlängd skolplikt - förslag

4.4.1 Skolpliktens upphörande

Förslag: Huvudregeln om skolpliktens upphörande ska ändras på så sätt att skolplikten ska upphöra när eleven går ut den högsta årskursen. Skolplikten ska dock senast upphöra när eleven fyller 18 år.

4.4.2 Förlängd skolplikt – omfattning och innehåll

Förslag: En elev som inte är behörig till ett nationellt yrkesprogram efter att ha avslutat den högsta årskursen i grundskolan ska ha förlängd skolplikt under högst ett år. Den förlängda skolplikten ska få fullgöras inom ett introduktionsprogram i gymnasieskolan eller i grundskolan.

Skolplikten ska omfatta de åtta ämnen som behövs för att bli behörig till ett nationellt yrkesprogram i gymnasieskolan. De elever som vill bli behöriga till ett högskoleförberedande program ska få möjlighet att komplettera med ytterligare ämnen under året med förlängd skolplikt.

4.4.3 Var ska den förlängda skolplikten fullgöras?

Förslag: Förlängd skolplikt ska kunna förläggas antingen inom ett introduktionsprogram i gymnasieskolan eller i grundskolan. En elev ska kunna fullgöra den förlängda skolplikten i en annan kommun eller hos en enskild huvudman enligt samma regler som i dag gäller för skolgång hos en annan huvudman.

4.4.5 Förlängd skolplikt i grundskolan

Förslag: För elever som fullgör sin förlängda skolplikt i grundskolan gäller bestämmelserna för denna skolform. En bestämmelse om individuell studieplan vid förlängd skolplikt i grundskolan ska föras in i skollagen.

4.4.6 Rätt att gå kvar i samma grundskola?

Förslag: Om en elev med förlängd skolplikt ska fullgöra den i en grundskola med offentlig huvudman ska huvudmannen få avgöra i vilken skolenhet eleven ska gå.

4.5.1 Samma behörighetsregler som i dag men med skolplikt under det första året

Förslag: En elev med förlängd skolplikt ska tas emot på ett introduktionsprogram enligt samma regler som i dag men med skolplikt under det första året. Eleven ska läsa minst ett grundskoleämne som eleven saknar godkänt betyg i under året med skolplikt. En elev med förlängd skolplikt ska få studiebidrag.

4.5.2 Individuell studieplan och heltidsstudier

Förslag: För varje elev med förlängd skolplikt i ett introduktionsprogram i gymnasieskolan ska det göras en individuell bedömning och planering som dokumenteras i en individuell studieplan. Utbildningen ska bedrivas i en omfattning som motsvarar heltidsstudier.

4.5.4 Särskilda regler för elever med förlängd skolplikt i gymnasieskolan

Förslag: En elev som fullgör sin förlängda skolplikt inom ett introduktionsprogram i gymnasieskolan ska ha samma rätt till näringsriktiga skolmåltider som elever i grundskolan. Huvudmannen ska inte kunna besluta att eleven ska hålla sig med enstaka egna hjälpmedel. När det gäller elevresor ska samma regler gälla som för andra elever i gymnasieskolan. Avstängning av en elev som fullgör förlängd skolplikt i ett introduktionsprogram ska inte få avse längre tid än två veckor.

4.5.5 Hemkommunens och huvudmannens ansvar

Förslag: Det är hemkommunen som ska besluta att elever som går ut årskurs 9 utan att vara behöriga till ett nationellt yrkes-program i gymnasieskolan ska ha förlängd skolplikt. Huvudmannen ska anmäla till hemkommunen vilka elever som inte är behöriga till ett nationellt yrkesprogram i gymnasie-skolan och därmed blir aktuella för förlängd skolplikt.

4.5.6 Dokumentation efter förlängd skolplikt

Förslag: En elev med förlängd skolplikt ska ha rätt till ett nytt slutbetyg när den förlängda skolplikten upphör, om eleven har fått godkänt betyg i något ämne. En elev som inte har fått ett godkänt betyg ska få en skriftlig bedömning av sin kunskaps-utveckling i ämnet.

4.5.7 Förlängd skolplikt för specials skolans målgrupper

Förslag: Specialpedagogiska skolmyndigheten ska besluta att skolplikten ska förlängas högst ett år för en elev som inte uppnått behörighet till ett nationellt yrkesprogram i gymnasie-skolan efter att ha avslutat den högsta årskursen, årskurs 10, i specials skolan. Den förlängda skolplikten ska få fullgöras inom ett introduktionsprogram i gymnasieskolan eller i specials skolan. En elev med förlängd skolplikt ska tas emot på ett introduktionsprogram enligt samma regler som i dag men med skolplikt under det första året. Eleven ska läsa minst ett ämne som eleven saknar godkänt betyg i under året med skolplikt. En elev med förlängd skolplikt ska få studiebidrag. För elever som fullgör sin förlängda skolplikt i specials skolan gäller bestämmelserna för denna skolform.

Förslag: Utbildningen ska bedrivas i en omfattning som motsvarar heltidsstudier. För varje elev med förlängd skolplikt i ett introduktionsprogram i gymnasieskolan ska det göras en individuell bedömning och planering som dokumenteras i en individuell studieplan. En elev med förlängd skolplikt ska ha rätt till ett nytt slutbetyg när den förlängda skolplikten upphör, om eleven har fått godkänt betyg i något ämne. En elev som inte har fått ett godkänt betyg ska få en skriftlig bedömning av sin kunskapsutveckling i ämnet.

4.5.8 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förslag: De generella bestämmelserna om att skolplikten ska upphöra när eleven har gått ut högsta årskursen ska träda i kraft den 1 januari 2017. Bestämmelsen om förlängd skolplikt ska också träda i kraft den 1 januari 2017. Övriga bestämmelser om organisationen av förlängd skolplikt ska träda i kraft den 1 juli 2017.

Ekonomiska konsekvenser av förlängd skolplikt enligt förslaget

Utredningen bedömer att kommunerna får ökade kostnader med 355,3 miljoner kronor per år från och med 2018 för elever med förlängd skolplikt. Under 2017 blir det halvårseffekt och kostnadsökningen beräknas till 168 miljoner kronor. Eftersom den förlängda skolplikten innebär ett utökat åtagande för huvudmännen ska finansieringsprincipen tillämpas och anslaget för kommunal-ekonomisk utjämning höjas med motsvarande summor.

Förvaltningens samlade synpunkter avseende 4.4-4.5

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget till en förlängning av skolplikten i högst ett år för de elever som inte har nått behörighet till ett nationellt yrkesprogram efter att ha avslutat den högsta årskursen i grundskolan.

Förvaltningen anser dock att skolpliktens fullföljande ska ske inom grundskolan och inte inom ett introduktionsprogram i gymnasieskolan. Förvaltningen anser att grundskolan har full kompetens för uppdraget samt att gymnasieskolan inte bör ha skolplikt. Dessutom erbjuder inte alla kommuner gymnasieskola.

Ett förtydligande behövs också gällande ansvaret mellan enskild huvudman och hemkommunen för eleven.

C. Lovskola – förslag

5.3.1 Obligatoriskt för huvudmannen att erbjuda undervisning i lovskola

Förslag: Undervisning i lovskola ska erbjudas elever som går i årskurs 9 och riskerar att inte nå kunskapskraven eller som har gått ut årskurs 9 och inte blivit behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan. Lovskola ska också erbjudas elever i årskurs 8 som inte uppnår kunskapskraven och därmed riskerar att inte bli behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan efter årskurs 9.

5.3.2 Frivilligt för elever att delta i lovskola

Förslag: Deltagande i lovskola ska vara frivilligt för elever i årskurs 9 under läsåret och efter vårterminens slut. Även för elever i årskurs 8 ska deltagande vara frivilligt. De elever som deltar i undervisning i lovskola ska vara skyldiga att närvara.

5.3.3 Lovskola ska erbjudas under minst två veckor

Förslag: Lovskola ska erbjudas mellan terminerna eller på skol-lov under terminen och omfatta sammanlagt minst två veckor per läsår. För elever i årskurs 9 ska lovskolan vara avslutad före utgången av juni månad. Huvudmannen kan välja under vilka lov undervisningen ska förläggas.

5.3.4 Undervisningens organisation och innehåll

Förslag: Både för elever som går i eller har gått ut årskurs 9 och för elever i eller efter årskurs 8 ska undervisningen i lovskola omfatta ett eller flera ämnen.

5.3.5 Information och beslut om lovskola

Förslag: Eleverna och vårdnadshavarna ska i god tid få information om möjligheten att delta i lovskola. Rektorn ska fatta beslut om att eleven ska erbjudas lovskola.

5.3.6 Prövning för betyg

Förslag: I lovskola under sommaren ska huvudmannen erbjuda elever som slutfört årskurs 9 i grundskolan tillfälle till prövning för betyg. Betygssättning av dessa elever ska alltid ske genom prövning. Ingen avgift får tas ut.

5.3.7 Huvudmannens ansvar

Förslag: Undervisning i lovskola är en del av grundskoleutbildningen. Elever ska erbjudas skolmåltider och skolskjuts.

5.3.8 Fristående grundskolor

Förslag: En fristående grundskola ska erbjuda lovskola för sina egna elever. Den fristående skolan ska informera hemkommunen om vilka elever som deltar i lovskola efter vårterminens slut i årskurs 9, vilka ämnen de läser och vilka som blir behöriga.

5.3.10 Lovskola på entreprenad

Förslag: Huvudmän ska kunna överlämna undervisning inom ramen för lovskola till en annan huvudman genom entreprenad, såväl till en enskild huvudman som till en kommun. Den myndighetsutövning som hör till en lärares undervisnings-uppgifter får också överlämnas.

Lovskola i specialskolan

Förslag: Elever som har gått ut årskurs 10 i specialskolan och inte blivit behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan ska erbjudas lovskola som så långt som möjligt motsvarar lovskolan i grundskolan.
Det ska vara frivilligt för eleverna att anta erbjudandet. Eleverna ska också erbjudas tillfälle till prövning för betyg.

5.3.12 Förslag till reglering av lovskolan

Förslag: Lovskola i grundskolan ska regleras i 10 kap. skollagen. Mer detaljerade regler för grundskolan ska tas in i skolförordningen. Motsvarande reglering för specialskolan ska göras i skolförordningen.

5.3.13 Ikraftträdande av obligatorisk lovskola

Förslag: Bestämmelserna om obligatorisk lovskola ska träda i kraft den 1 januari 2017. Lovskola efter vårterminens slut för elever som har gått ut årskurs 9 ska erbjudas från och med juni 2017.

Lovskola – finansieringsmodell enligt förslaget

Hittills har sommarskola och undervisning på andra skollov varit en frivillig verksamhet både för huvudmän och för elever. För att stimulera huvudmännen att anordna lovskola har Skolverket, som tidigare nämnts, under åren 2006–2012 betalat ut ett specialdestinerat statsbidrag. Detta fortsätter även under läsåret 2014–16. Statsbidraget har haft den positiva effekten att resurserna har riktats till huvudmän med hög andel elever som har behov av lovskola. Eftersom det ska bli obligatoriskt för huvudmannen att erbjuda lovskola ska finansieringsprincipen tillämpas.

Förvaltningens samlade synpunkter avseende 5.3

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget om att undervisning i lovskola ska erbjudas av huvudmannen för elever i åk 8 och 9 som riskerar att inte uppnå kunskapskraven. Precis som utredningen påtalar är det viktigt att det är ett erbjudande eftersom frivilligheten är ett av skälen till att denna verksamhet hittills varit framgångsrik i många kommuner.

Förvaltningens beslut

Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen. Beslutet justeras omedelbart.

Bilaga

Mer tid för kunskap – förskoleklass, förlängd skolplikt och lovskola (SOU 2015:81)